

Uvod v družboslovno informatiko 11/12

Zgodovina, definicije, področja

Ali smo v obdobju informacijske revolucije?

IKT in njihova družbena vloga

- Tehnološki determinizem: Tehnološka evolucija povzroča družbeno spremembo
- Utopianizem in Disutopianizem
- Ekonomski determinizem: Tehnologije povečujejo učinkovitost gospodarstva, poslovnih sistemov in s tem družbe
- Družbeni konstruktivizem: Družbena razmerja določajo funkcije in vloge tehnologij

---

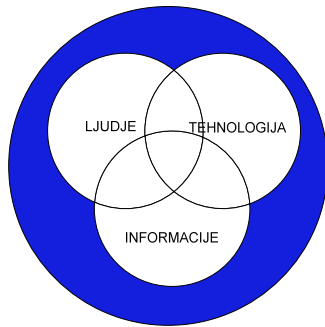

Družboslovna informatika

Kaj je predmet obravnave družboslovne informatike?

- IKT in njihova družbena vloga
- Kaj so IKT? *IKT se nanašajo na izdelke in prakse, ki se uporabljajo za shranjevanje, organiziranje, zapisovanje, manipuliranje in komuniciranje informacij. Pojem IKT zajema širok spekter izdelkov in praks – telefon, faks, kopirni stroji, filmi, knjige, članki, revije, bibliotekarstvo, računalniki, mobilni telefoni...*
- Danes je osrednja pozornost namenjena **novim** IKT, ki so se razvile z zlitjem računalniške in telekomunikacijske industrije.

Zgodovina razvoja DI 1950-60

- Razvoj prvih komercialnih računalnikov
- Neznanstveni osnutki DI ideje, špekulacije o razvoju družbe v odvisnosti od tehnologije
- Nezmožnost opravljanja analiz

Zgodovina razvoja DI
1960-70

- Opazovanje učinkov informatizacije znotraj organizacij (empirično raziskovanje)
- Opozorjanje na fenomene, ki so še danes zelo pomembni (npr. digitalni razkorak)
- Ugotavljanje nasprotujočih si učinkov informatizacije (pomen za menedžerje in upravljalce IS)

Zgodovina razvoja DI
1970-80

- Oblikovanje kritičnega diskurza, opozorjanje na distanco do vloge tehnologij v družbi
- Rdeča nit je nestrinjanje s tehnološkim determinizmom kot poenostavljeno razlago učinkovanja tehnologij na družbo

---

Zgodovina razvoja DI
1980-90

- Porast raziskav o družbenih učinkih informatizacije znotraj različnih disciplin (informatika v organizacijah, vedenje in računalniki, interakcija človek-računalnik, psihološki vidiki rabe računalnikov...)

Zgodovina razvoja DI 1990-2000

- Dogovor v pestri raziskovalni skupnosti kritičnih opazovalcev (Phil Agre, Jacques Berleur, Brenda Dervin, Andrew Dillon, Rob Kling, Mark Poster, Karen Ruhleder, Ben Shneiderman, Leigh Star in Barry Wellman), da je potrebno enotno definirati področje raziskovanja
- Ti raziskovalci ponudijo delovno definicijo DI na osnovi predloga Roba Klinga

---

Zgodovina razvoja DI 2000-

- Institucionalizacija družboslovne informatike (prvi družboslovno informatični žurnali – The social informatics magazine; družboslovno informatična društva (Japonska); družboslovno-informatične raziskovalne skupine (Indiana University); prvi študiji družboslovne informatike (Slovenija, ZDA, Ukrajina, Japonska, Norveška...)
- V družbi ima že priznano pomembno vlogo, na področju akademskih disciplin še čaka na ustrezno priznanje

---

Raziskovalne institucije

- Social Informatics Research Laboratory, Univerza za elektronske-komunikacije, Tokio, Japonska (SI research laboratory);
- Social Informatics Research Unit (SIRU), Univerza v Yorku, VB (SIRU York);
- Social Informatics Research Unit (SIRU), Univerza v Brightonu, VB (SIRU Brighton);
- The Social Informatics Research Group, Univerza v Napieru, VB (SI research group);
- The Social Informatics Cluster, Univerza v Edinburghu, VB (SI cluster, 2006);
- Institute for Social Informatics, Kopenhagen, Danska (ISI, 2005);
- Center for Social Informatics, Univerza v Indiani, ZDA (CSI, 2005a).

Univerzitetni študijski programi

- ZDA: Univerza v Indiani (Indiana University), Univerza v Toledu (Toledo University, 2005), Univerza v Illinoisu (Bradley University);
Japonska: Univerza v Kyotu (Kyoto University), Univerza v Chuou, (Chuo University);
- Ukrajina: Narodna univerza v Kievu Taras Shevchenko (Taras Shevchenko University), Narodna univerza v Kharokvu za radio elektroniko (Kharov University), Ukrajinska narodna tehnična univerza (National Technical University)
- Nemčija: Poklicna akademija Stuttgart (Sozialinformatik);
- Tajska: Yuan Ze Univerza (Yuan Ze University);
- Romunija: West Univerza v Timisoara;
- Slovenija: Univerza v Ljubljani (Social-informatics.org)

Definicije DI

- **Kling** in drugi (1996): Družboslovna informatika je interdisciplinaren študij načrtovanja, rab in posledic IKTja, ki upošteva njihovo interakcijo z institucionalnim in kulturnim kontekstom.
- **Roggen** (1996): definira družboslovno informatiko kot moderno študijo informacijskih tehnologij z vidika družboslovnih in kulturnih znanosti

---

Definicije DI

- **Vehovar in Petrič** (2006): Družboslovna informatika je transdisciplinaren študij, ki povezuje družboslovna, metodološka, informatična in matematično-statistična znanja z namenom raziskovati a) družbene regularnosti in procese, na katere vplivajo IKT, b) tehnične in organizacijske vidike informacijskih sistemov; c) z uporabo metodoloških in statističnih orodij, zato, da d) se na osnovi zanesljivega znanja pojasnjuje in napoveduje relevantne dogodke.

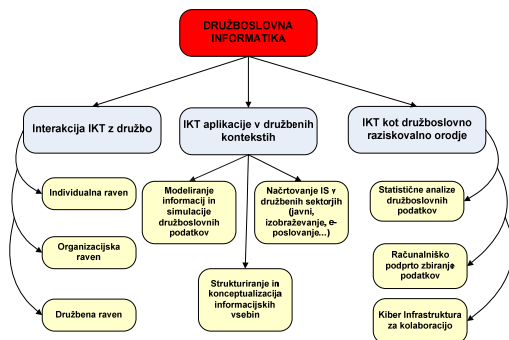

Področja družboslovne informatike

Interakcija IKT in družbe

- Interakcija z IKT na osebni ravni se nanaša na posameznikov odnos z IKT (npr. interakcija človek–računalnik, kognitivni in psihološki vidiki, uporabnost vmesnika, medosebni odnosi, identiteta itd.
- Interakcija IKT na organizacijski ravni se nanaša na socio-organizacijski vidik uporabe IKT: Načrtovanje Intraneta, načrtovanje IS, varnost in zasebnost, komunikacijski procesi itd.
- Interakcija IKT na družbeni (makro) ravni se nanaša na splošne spremembe v družbi, ki so povezane z IKT; informacijska družba; nacionalni, regionalni in globalni vidiki, digitalni razkorak; medkulturni vidiki informatizacije

---

Uporaba IKT v družboslovju

- računalniško modeliranje družboslovnih podatkov, simulacije na področju družboslovja, (prebivalstveni modeli, mikrosimulacije, modeli za odločanje (decision-making) ter inteligentne aplikacije za odkrivanje znanja)
- informacijski sistemi in aplikacije e-poslovanja v družboslovju (e-uprava, e-zdravje, e-izobraževanje itd);
- strukturiranje in konceptualizacija vsebin (npr. Info. arhitektura, bibliografije...)

IKT kot orodje pri družboslovnem raziskovanju

- računalniško podprte metode za statistično analizo družboslovnih podatkov; (statistični programski paketi in specifična orodja, analiza socialnih omrežij, *data mining*, bootstrapping)
- računalniško podprto zbiranje podatkov za kvantitativne (npr. anketno zbiranje podatkov) in kvalitativne raziskave (npr. virtualna etnografija, online fokusne skupine).
- orodja IKT za obdelavo, organizacijo, analizo in predstavitev družboslovnih podatkov (online analitična orodja, virtualna kolaboracija, GRID)
